

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U002472

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-06-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мостовий Любомир Петрович

2. Liubomyr P. Mostovyi

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 016

Назва наукової спеціальності: Спеціальна освіта

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Спеціальна освіта

Дата захисту: 16-06-2026

Спеціальність за освітою: Спеціальна освіта

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 00000000

Місцезнаходження: -----, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13691

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.29.27

Тема дисертації:

1. Педагогічні чинники вдосконалення компетентностей сурдопедагога
2. Pedagogical factors of improving the professional competencies of a teacher of the deaf

Реферат/анотація:

1. Дисертацію присвячено комплексному теоретико-емпіричному дослідженню педагогічних чинників вдосконалення професійних компетентностей сурдопедагога в умовах трансформації сучасної освітньої системи, розвитку інклюзивного навчання й підвищення вимог до якості освіти для дітей з порушеннями слуху. З'ясовано стан розробленості проблеми вдосконалення професійних компетентностей сурдопедагогів у теорії і практиці спеціальної освіти та інклюзивного навчання, проаналізовано наукові підходи до трактування понять «компетентність», «професійна компетентність», «педагогічні чинники», «професійний розвиток». Узагальнено вітчизняний і зарубіжний досвід підготовки фахівців у галузі сурдопедагогіки, окреслено сучасні вимоги до їх професійної діяльності в умовах розвитку інклюзивного освітнього середовища, цифровізації освіти та впровадження інноваційних технологій навчання. Розкрито сутність професійної компетентності сурдопедагога як інтегративного багатовимірного утворення, що охоплює

систему психолого- педагогічних, спеціальних, методичних і комунікативних знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій та особистісних якостей, які забезпечують ефективність професійної діяльності у роботі з дітьми з порушеннями слуху. Обґрунтовано значення врахування психолого-педагогічних особливостей розвитку дітей із порушеннями слуху, рівня їх мовленнєвого розвитку, комунікативних можливостей та індивідуальних освітніх потреб у процесі організації освітньої діяльності. Систематизовано та обґрунтовано педагогічні чинники вдосконалення професійних компетентностей сурдопедагога, зокрема: організація навчальних заходів для підвищення професійної компетентності; використання інтерактивних форм і методів навчання; розвиток професійної мотивації; формування рефлексивних умінь; стимулювання самоосвіти та професійного саморозвитку; забезпечення міждисциплінарної взаємодії в умовах інклюзивного освітнього середовища. Визначено їх як ключові умови, що забезпечують цілісний вплив на професійний розвиток фахівця. Охарактеризовано організацію та проведення емпіричного дослідження з описом його етапів (констатувального та формувального). Визначено критерії (мотиваційний, операційний, рефлексивний), показники та рівні сформованості професійної компетентності сурдопедагогів (високий, середній, низький). Розроблено діагностичний інструментарій та здійснено кількісний і якісний аналіз результатів дослідження. Експериментальну базу дослідження становили заклади спеціальної освіти та заклад вищої освіти, у яких здійснюється підготовка майбутніх сурдопедагогів. Встановлено, що значна частина сурдопедагогів потребує цілеспрямованого вдосконалення професійних компетентностей, зокрема у сфері розвитку професійної мотивації, використання сучасних методів навчання, формування рефлексивних умінь і готовності до професійного саморозвитку. Доведено взаємозв'язок і взаємовплив структурних компонентів професійної компетентності, що забезпечує її цілісність і динамічний характер розвитку. Розроблено та впроваджено авторську програму вдосконалення професійних компетентностей сурдопедагогів, що базується на компетентнісному, особистісно орієнтованому та діяльнісному підходах і передбачає реалізацію комплексу педагогічних заходів (тренінги, практичні заняття, інтерактивні форми роботи), спрямованих на розвиток мотиваційної сфери, удосконалення професійних умінь, формування рефлексивної культури та готовності до професійного саморозвитку. Здійснено експериментальну перевірку ефективності запропонованої програми. Узагальнено результати формувального експерименту, які засвідчили позитивну динаміку рівнів сформованості професійної компетентності сурдопедагогів експериментальної групи: зростання частки осіб із високим і середнім рівнями та зменшення кількості осіб із низьким рівнем. Аргументовано, що отримані результати педагогічного експерименту підтверджують ефективність обґрунтованих педагогічних чинників вдосконалення професійних компетентностей сурдопедагога. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше: – теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні чинники вдосконалення професійних компетентностей сурдопедагога, які охоплюють організаційно-педагогічні, змістово-методичні та особистісно- професійні аспекти; – розроблено, науково обґрунтовано та апробовано програму вдосконалення професійних компетентностей сурдопедагога, спрямовану на розвиток мотиваційного, операційного та рефлексивного компонентів; – визначено критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності сурдопедагога. Уточнено: – сутність і структуру професійної компетентності сурдопедагога шляхом виокремлення мотиваційного, операційного та рефлексивного компонентів та обґрунтування їх взаємозв'язку.

2. The dissertation is devoted to a comprehensive theoretical and empirical study of pedagogical factors for improving the professional competencies of a teacher of the deaf in the context of transformation of the modern educational system, development of inclusive education, and increasing requirements for the quality of educational services for children with hearing impairments. The state of development of the problem of improving the professional competencies of teachers of the deaf in the theory and practice of special and inclusive education has been clarified. Scientific approaches to the interpretation of the concepts “competence,” “professional competence,” “pedagogical factors,” and “professional development” have been analyzed. The domestic and foreign experience of training specialists in the field of deaf education has been generalized, and modern requirements for their professional activity in the context of inclusive educational environment development, digitalization of

education, and implementation of innovative teaching technologies have been outlined. The essence of the professional competence of a teacher of the deaf has been revealed as an integrative multidimensional construct that includes a system of psychological-pedagogical, special, methodological, and communicative knowledge, skills, abilities, values, and personal qualities ensuring the effectiveness of professional activity in working with children with hearing impairments. The importance of taking into account psychological and pedagogical characteristics of children with hearing impairments, their level of speech development, communicative abilities, and individual educational needs in organizing the educational process has been substantiated. Pedagogical factors for improving the professional competencies of a teacher of the deaf have been systematized and substantiated, in particular: organization of educational activities aimed at professional development; use of interactive forms and teaching methods; development of professional motivation; formation of reflective skills; stimulation of self-education and professional self-development; ensuring interdisciplinary interaction within an inclusive educational environment. These factors are defined as key conditions that provide a comprehensive impact on the professional development of a specialist. The organization and implementation of the empirical study have been characterized, including its stages (ascertaining and formative). Criteria (motivational, operational, and reflective), indicators, and levels of formation of professional competence of teachers of the deaf (high, medium, low) have been determined. Diagnostic tools have been developed, and quantitative and qualitative analysis of the research results has been carried out. The experimental base of the study included special education institutions and a higher education institution providing training for future teachers of the deaf. It has been established that a significant number of teachers of the deaf require purposeful improvement of their professional competencies, particularly in the areas of professional motivation development, use of modern teaching methods, formation of reflective skills, and readiness for professional self-development. The interrelation and interdependence of structural components of professional competence have been proven, ensuring its integrity and dynamic development. An author's program for improving the professional competencies of teachers of the deaf has been developed and implemented, based on competence-based, personality-oriented, and activity-based approaches. The program includes a set of pedagogical measures (trainings, practical classes, interactive forms of work) aimed at developing the motivational sphere, improving professional skills, forming reflective culture, and readiness for professional self-development. The effectiveness of the proposed program has been experimentally verified. The results of the formative experiment have been generalized, which demonstrated a positive dynamics in the levels of professional competence formation of teachers of the deaf in the experimental group: an increase in the proportion of individuals with high and medium levels and a decrease in those with low levels. It has been argued that the obtained results confirm the effectiveness of the substantiated pedagogical factors for improving the professional competencies of teachers of the deaf. The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that for the first time: – pedagogical factors for improving the professional competencies of teachers of the deaf, covering organizational-pedagogical, content-methodological, and personal-professional aspects, have been theoretically substantiated and experimentally verified;

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Мостовий Л.П. (2024). Сутність професійної компетентності сурдопедагога в системі загальної середньої освіти. Topical paradigms of training a modern teacher: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija

Publishing». 2024. С. 97-120. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-504-4-6> Режим доступу: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/536/14215/29798-1>

- 2. Мостовий Л.П. (2024). Педагогічні умови формування етичної компетентності сурдопедагога. Особлива дитина: навчання і виховання. Київ. Випуск 4 (116). С. 67-84 (Index Copernicus). DOI: <https://doi.org/10.33189/ectu.v116i4.197> Режим доступу: https://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/article/view/197/174
- 3. Шевченко В.М., Мостовий Л.П. (2024). Формування педагогічної компетентності сурдопедагога в роботі з дітьми з кохлеарними імплантатами. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Київ. Випуск 47. С. 80-84. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2024.47.11> Режим доступу: <https://enpuihb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5368ca7f-24c4-4fbe-b898-e0f3e8ac3c5a/content>
- 4. Мостовий Л.П. (2025). Важливі аспекти роботи сурдопедагога в системі загальної середньої освіти. Збірник наукових праць Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Кам'янець-Подільський. Випуск 24. С. 11 129-140 (Index Copernicus). DOI: <https://doi.org/10.32626/2413-2578.2024-24.129-140> Режим доступу: <https://aqce.kpnu.edu.ua/article/view/322328/312771>
- 5. Мостовий Л.П. (2025). Особливості та підходи до професійної практики для студентів-сурдопедагогів. Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобич. Випуск 83. С. 275-280 (Index Copernicus). DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/84-2-44> Режим доступу: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/84_2025/part_2/46.pdf
- 6. Мостовий Л.П. (2025). Моделювання професійної компетентності сурдопедагога: теоретичний підхід та результати емпіричного дослідження. Інноваційна педагогіка. Одеса. Випуск 81. Том 2. С. 50-57 (Index Copernicus). DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/81.2.10> Режим доступу: https://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2025/81/part_2/12.pdf
- 1. Мостовий Л.П. (2024). Особливості педагогічного супроводу дітей з порушенням слуху та мовлення в системі загальної середньої освіти. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Сучасна логопедія: Інноваційні технології». Миколаїв, 16-17 жовтня 2024 р. С. 122-126.
- 2. Мостовий Л.П. (2024). Підготовка майбутніх сурдопедагогів до роботи в умовах спеціальної освіти та інклюзивного навчання. X Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки та психології «Безбар'єрність в освіті осіб з особливими потребами: досвід та інновації». Київ, 24-25 жовтня 2024 р. С. 289- 293.
- 3. Мостовий Л.П. (2024). Використання сучасних освітніх технологій для підвищення кваліфікації фахівців-сурдопедагогів. Інноваційні підходи в освіті та реабілітації дітей з особливими освітніми потребами. Харків, 6 листопада 2024 р. С. 89-93
- 4. Мостовий Л.П. (2024). Особливості діяльності сурдопедагогів у розвинених країнах Європи. IV Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти». Кам'янець-Подільський, 8 листопада 2024 р. С. 210-213
- 5. Мостовий Л.П. (2024). Підготовка фахівців-сурдопедагогів для роботи з дітьми в умовах військового стану. X Міжнародна науково-практична 13 конференція «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі». Суми, 21 листопада 2024 р. С. 335-339
- 6. Мостовий Л.П. (2024). Особливості використання інформаційних технологій в роботі сурдопедагога. XXIV Міжнародна науково-практична конференція «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики». Київ, 26-28 листопада 2024 р. С. 202-205.
- 7. Мостовий Л.П. (2024). Психолого-педагогічна підготовка кадрів для системи спеціальної освіти в умовах воєнного стану. II Всеукраїнська науково практична конференція з міжнародною участю «ПРОКІЇВ». Київ, 3 грудня 2024 р. С. 331-333.
- 8. Мостовий Л.П. (2025). Особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх сурдопедагогів для роботи з дітьми з порушеннями слуху. The XI International scientific and practical conference «Prospects

for the development of high-quality training of future specialists». Brussels–Antwerp., March 17–19. С. 122–125. Бельгія.

- 9. Мостовий Л.П. Сурдопедагогіка в системі допомоги дітям із порушенням слуху. Всеукраїнська науково-практична конференція: «Інновації в початковій і спеціальній освіті, досягнення та перспективи». Черкаси, 14 травня 2025 р. С. 132–135.
- 10. Мостовий Л.П. (2025). Важливість самоосвіти та підвищення кваліфікації для сурдопедагогів. V Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти». Луцьк, 20–21 травня 2025 р. С. 191–195.
- 11. Мостовий Л.П. (2025). Компетентнісний підхід до психолого педагогічного супроводу дітей з порушеннями слуху. V Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція із міжнародною участю «Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат». Тернопіль, 22–23 травня 2025 р. С. 277–282.
- 12. Мостовий Л.П. (2025). Роль міждисциплінарного підходу у формуванні професійних компетентностей сурдопедагога. VIII Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності». Тернопіль, 9 жовтня 2025 р. С. 315– 317.
- 13. Мостовий Л.П. Педагогічні чинники формування комунікативних та дидактичних компетентностей сурдопедагога. XI Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки та психології «Освіта без бар'єрів: євроінтеграційні виміри». Київ, 23–24 жовтня 2025 р. С. 248–251.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевченко Володимир Миколайович

2. Volodymyr M. Shevchenko

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4727-7846

Додаткова інформація:

https://scholar.google.ru/citations?hl=ru&user=6GXTIJkAAAAJ&view_op=list_works&gmla=AJsN-F5rPGn81Cem1O5hcsq_dJ3QvHAVzrMqbXMUP2Po0qGgmdPyHHPy1sze1qBk67FSRSEUrokNNuztMYwsEb0JrUE6k6pSGlDTwpjOsCKUGikd3Q3caJ8; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57195904485>

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бойчук Юрій Дмитрович

2. Yurii D. Boichuk

Кваліфікація: д. пед. н., професор, академік, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8583-5856

Додаткова інформація: ;<https://scholar.google.com.ua/citations?user=5DR2VFwAAAAJ&hl=ru>

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литовченко Світлана Віталіївна

2. Svitlana V. Lytovchenko

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0001-4667

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлинського, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Косенко Юрій Миколайович

2. Yurii M. Kosenko

Кваліфікація: к. пед. н., старший науковий співробітник, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2723-2031

Додаткова інформація: Scopus ID 57430300900; Researcher ID A-2452-2019; Web of Science 1811052

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Круглик Оксана Петрівна

2. Oksana P. Kruhlyk

Кваліфікація: к. пед. н., 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9632-6579

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Конопляста Світлана Юріївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Конопляста Світлана Юріївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Кліваденко Наталія Іванівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна